

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romani'a:
4 galb. pro anu, — 2 galb. pro 1/2
de anu, — si 1 galb. pro 1/4 de anu

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fosea care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costâ 10 cr.

Invitare la prenumeratiune

pre cursulu anului 1869, carele e alu II-le alu diurnulu politicu, etc.

„FEDERATIUNEA“

Dupa incheierea pactului dualisticu d'ia an. 1867, prin carele se inaugurasu urz' sistemul de centralisatiune indoita, — se nascuse monstrulu cu doue capete, — se facuse uniunea duoru elemente domnitorie contr'a mai multor'a d'in imperati'a austriaca, avendu in vedere pericululu ce ameninti'a libertatea preste totu si in parte desvoltarea nostra politica-natiunala, avendu in vedere neajunsele nostre, putienele mediuloce morale si materiale, cu cari trebuiâ sê suscepemu lupt'a cea mare constitutiunala, avendu in vedere immensa'a disproporitiune in care se aflâ natiunea romana representata atâtu in comiteturile ardelenesci câtu si in cele unguresci, câtu neci macaru o singura dorinti'a câtu de modesta nu potea si nu potâ sê se valide lie in adunâriile comitatense, avendu in vedere nedrept'a lege electorala d'ia Transilvani'a, dupa care natiunea romana abiè va fi reprezentata prin câti-va deputati, avendu in vedere precari'a situatiune a celor doue diurnale romanesci d'in Transilvani'a, cari sub verg'a cea discretiunaria a legii de presa austriace nu potea sê-si inaltie graiulu, sê petrundia pana in adancimea doreriloru natiunii romane, fâra pericululu de a fi inecata vocea loru, avendu in vedere câ unu diurnalu romanu, prevediendu pericolele, d'in precautiune recunoseh necesitatea de a cercâ si de a gasi mai multa securitate la Vien'a pentru a potè luptâ cu barbatia, precum intr'adeveru au si luptatu, fâra a incurge periele,

am crediutu câ e neaperala trebuintia de a infiinti'a unu organu, carele cu dispretiunea pericoleloru sê lupte in fati'a, sub ochii stapaniloru nostri, sê-si redice versulu pana la inaltîmea superbiei si inganferei domnitoriloru d'ilei, urcati la atâta putere numai prin neacceptata favore a impregiurariloru pururea schimbatiuse, dar mai alesu in dilele nostre, — unu organu carele unindu cele mai eminente poteri spiretuale a le intieleginti'e nostre, sê electrisedie intregu trupulu natiunala, sê-lu otielesca la lupt'a constitutiunala, la lupt'a pentru libertate, dreptate si pre temeiuul acestor'a pentru fratietate; unu organu romanescu in centrulu poterii magiare, carele fiindu pururea sub ochii poterii domnitorie, sê nu potâ fi ignoratu in cele ce descopere intru inseresulu guvernului, si in cele ce rechiamu intru interesulu natiunii romane, — deci am infiintiatu Diurnulu politicu „Federatiunea.“ Atâtu numele, câtu si programulu publicatu la aparitiunea lui, aretase invederatu direptiunea ce aveâ sê ice si scopulu ce aveâ sê urmaresca. — Federalismulu are amici chiaru intre barbatii de statu ai Austriei, dar spriginirea principiuulu nostru o acceptamu de la poporele factori in acestu imperiu acum dualisticu. Nu ne am insielatu, câ-ci Boemu (Cemii) de unu colo si Croatii de d'inceasa prin conditi'a loru, s'au borbortosea unu justificatu credinti'a nostra politica. Croatii an cascigatu mari folose, Cehii inca voru reusi, sê sperâmu câ prin starârea neaperala, unu valulu si noi dorintiele nostre, câ-ci prin lupta legala, constitutiunala, portata cu barbatia, se deschidu ochii celoru ce intru adeveru dorescu consolidarea acestu imperiu mare si odinora potinte, si i diregu destinele, — ei voru fi siliti a se convinge câ imperiulu numai pre basea sistemulu federalisticu se pote consolidâ. Am dîsu câ insu-si dualismulu eu lu consideru a fi primulu pasu la federatiune, éra de nu. atunci acelu-a este ultimulu pasu spre disolutiune. Acesta convingere firma a mea nu s'au schimbatu de unu anu inco ce, ei mai vertosu s'au intaritu.

De am implinitu detoriuti'a nostra conformu trebuintieloru si acceptârii publice, onoratiu cetitoru sê apretiesca. Noi avemu consciinti'a liniscita de a fi facutu tote câte ne ertara modestele poteri si ajutoriulu spiretuala alu intieleginti'e nostre, ba in privinti'a materiala am trecut preste marginile poteriloru nostre, câ-ci inchiâmû anulu cu unu deficitu, carele numai cu spriginirea mai caldurosa a publiculu romanescu ni va fi prin potiuntia a-lu suportâ.

Luasemu adeca in consideratiune starea innaintata a diurnalisticii straine, repede succesiune a evinciminteloru mari, necesitatea de a fi informatu iutesi mai adese ori publiculu romanescu, precum si necesitatea de a desceptâ gustulu la cetire, desceptarea interesârii publiculu nostru la intemprâriile d'ilei, dar' mai alesu la cele ce privescu interesele nostre politico-natiunale; pornisemu „Federatiunea“ de patru ori in septemana, sperandu a-o potè face in viitoriu diurnulu de tote d'ilele, — inse cu dorere trebeu sê o marturisescu câ m'am insielatu; esperiinti'a au doveditu câ n'avemu acestu publicu, câ gustulu la cetire si interesarea pentru caus'a nostra cea santa nu s'au generalisatu inca ast-felu, ca sê potâ spriginî unu diurnulu de tote d'ilele. Generosii fundatori ai diurnulu romanescu d'in Vien'a inca au justificatu acesta parere, au constatatu acestu tristu adeveru prin deficitulu ce au rezultatu d'in socotelele publicate dupa antâiulu anu alu diurnulu loru.

Pre anulu viitoriu dara, conformandu-me impregiurâriloru nostre, voiu da diurnulu de trei ori pre septemana, scadiendu si pretiulu amesuratu speseloru recerute.

Organulu nostru ca diurnulu de opoziitiune va luptâ cu tote mediulocele ce-i dâ constitutiunea pentru validarea drepturiloru nostre natiunale, pentru schimbarea legiloru prejudetiose natiunii romane. Va purcede pre calea apucata. Publiculu romanu cunosece programulu nostru, i ceremu dara sucursulu spiretuala si materialu pentru a potè continuâ misiunea.

Avendu in vedere neajunsele materiale a le zelosiloru invetiatori satesci ai poporulu nostru, in favorea loru, spre a li potè inlesni cetirea diurnulu nostru, am scadiutu pretiulu numai pentru d'insii la atâta, câtu facu spelele de timbru, marc'a postei, hartî'a, adeca pre **3 lune numai 2 fl. v. a.** pre **6 lune numai 4 fl. v. a.** Inse pentru a se delaturâ abusarea de acest'a favore, ceremu ca onoratiu DD. Invetiatori cari nu sunt cunoscuti Redactiunii sê adauga la col'a loru de prenumeratiune si unu atestatu de la resp. inspectori scolari, prin carele sê se adeveresca inidentitatea persoanei intru adeveru in functiune de invetiatoriu. Celoru lipsiti cu totulu, gratificatiunile se voru face d'in parte-ne ca si in an. trecut.

Datu in Pest'a in 1/18 decemvre 1868.

Alexandru Romanu.
Redactoru.

„Federatiunea“ Diurnulu politicu, literariu, comercialu si economicu, carele in anulu 1869 va esî de trei ori in septemana: **Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a**, totu de a un'a demineti'a.

Pretiurile de prenumeratiune sunt:

pre anulu intregu 12 fl. v. a.
„ 6 lune 6 fl. —
„ 3 — 3 fl. —

Pentru Romani'a si Strainetate:

pre anulu intregu 40 Lei noi, = 16 fl. mon. sun.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 fl. argintu.
„ 3 — 10 „ „ = 4 fl. —

De la **7 esemplarie**, colectantiu voru primi unulu gratificatiune.

Numele, Locuinti'a si Post'a de pre urma (respectiv cu cea mai de aproape de Locuinti'a prenumeratulu) a se scrie curatu si legibilu.

Redactatiunile a se face in scrisori deschise, (nesigilate).

Procesulu de presa alu redactorulu „Federatiunii“*)

pertratatu la curtea juratorulu d'in Pest'a in 7 l. c.

Cuventulu de apărare alu lui Ales. Romanu.

Replie'a Procurorulu generalu.

Procurorulu generalu reluandu cuventulu pune intrebarea: ore articlii incriminati contieniu ei deliptulu prevediutu in §. 6. alu legii de presa? si staturesce a dovedi câ acei-a intru adeveru contieniu acelu deliptu, dîce totodata câ numai la acele puncte a le apărâri va respunde, cari dupa a sa parere se tienu strinsu de obieptu si au trebuintia de ore-si care lamurire.

Mainainte dechiara câ nu persecuta pre incusatululu pentru cuventulu câ d'insulu e romanu, eu — dîce — in poterea detoriintei mele trebeu sê aperu drepturile Coronei, si toti carii au urmaritu cu atentiune persecutâriile mele de pana acum, eu, pre ori cine care au vatematu legea, sê fie fostu romanu, scrbu, séu magiaru, mi-am tienutu de detoriinti'a si misiunea mea de a apărâ legea in contr'a tuturor acelu-a. Acestu procesu de presa nu este dara vre unu actu de resbunare in contr'a natiunalitati'i, ci de a dreptulu in contr'a persoanei incusatulu, carele trecandu marginile legii au pasfitu pre terenulu pasiuniloru. — Incusatululu au desvoltatu mai pre largu câ Romaniu nu recunoscu Uniunea, eu asiè credu câ acest'a nu are loculu inaintea Curtii Juratorulu, precum neci discussiunile a supr'a validitati'i legiloru. N'am sê demustru ore deputatiu ardelenesci avut'au ei séu ba dreptulu de a fi de fatia in diet'a Ungariei, DD. Juratiu sciù preabine câ deputatiu d'in Ardealu au fostu indreptatiti a mediulocei Uniunea me provocu la legea Uniunii, la Rescriptele regesci si d'ia 1861. (cetesce câte-va pasagiuri respective la cestiune).

Incusatululu dîce, câ cuprinsulu articlu incriminati nu este agitatoriu neci indemna la rescola, ci numai parere, convictiune, ceea ce este ertatu intr'o tiera libera si constitutiunala. Respectedicu eu opiniunea fiesce carui-a, dar Incusatululu sê pare a fi uitatu, câ cugetulu, parerea, au incetatu a fi cugetu si parere, indata se au esîtu in publicitate, câ-ci ca atari intra in dominiulu legii si formedia obieptulu ei; ce felu de parere séu convictiune ar fi aceea candu cine-va prin placate séu alte scrisori ar indemna séu ar provocâ la omoru, furtu, si a pune focu? De altmintrea eu nu persecutediu parerea séu convictiunile incusatulu, ci numai modulu agitatoriu si rescolatoriu in care acele s'au propagatu prin diurnalulu séu, agitandu la rescola prin provocarea facuta la principiile ce nu s'au potutu schimbâ de 20 de ani, adeca la amutiarea unu poporu in contr'a altui-a, la versarea de sange, ca si in 1848/9. Séu crede incusatululu, câ in asta privintia cestiunile politice au privilegiulu de a face cseptiune? En sê incerce D. sa incusatululu a proclamâ in Statele-Unite a le Americi de Nordu, séu in Elveti'a de esemplu, câ institutiunile republicane nu sunt bune, câ patri'a, poporulu nu voru fi fericiti pana candu pre ruinele republicei nu se va redicâ unu statulu monarcicu. Unu atare agitatoriu, negresitu ar fi persecutatu, si daca unu statulu republicanu apera drepturile sale, urmedia firesce câ si unu statulu monarcicu inca are detoriinti'a de a-si apărâ drepturile sale.

Câtu pentru legea de Uniune voiu ceti inca si d'in adres'a dietei Transilvane de la Clusiu 1865 (dâ cetire) si la acelu punctu de apărare alu Dlu incusatu, câ in dechiariatiunea cuprinsa in art. d'in nr. 25. alu „Feder.“ nu s'ar cuprinde agitatiune, am sê observedi, câ acelu deliptulu diace in corolariulu prin care poporulu este provocatu a negociâ de nou, cu tote câ uniunea se facuse prin invoiela comune, câ-ci au luat parte si nobilii romani in poterea legiloru de atunci. — Nu voiu sê me incurcu in discussiuni publico-politice, pentru câ acestea nu se tienu de agendele acestu foru.

Luandu dara in consideratiune tote aceste impregiurâri, si aceea câ de la escutarea Uniunii de-

*) A se vedè nr. 174, 176, 177, 178 si 179.

pinde pacifică dezvoltare a constituției, ceru ca onor. Curte, după ce mi au succesu a demonstra, că prin articlii incriminări s'au comis delictul prevedut în §. 6. alu legii de presa, a sup'ra Dlu Alexandru Romanu, carele însuși au primitu răspunderea pentru acei articlii, sê pronuncie intru interesul mantinerii ordenei și a păcii că este vinovatu crimei de a fi agitat în contr'a unității Statului și în contr'a autorității legale.

Proc. gen. încheiandu face urmatori'a apostrofă către Jurati „Este cu nepotintia ca Dvostra prin o judecată absolută să sancționați o astfel de agitație în contr'a legilor și ca prin verdictul Dvostru să ve puneți în contradicție cu opiniunea publică a țării, carea chiar în acesta cestiune s'au manifestatu atât de invederatu și eclatantu în diet'a țării!“

Duplic'a lui Alexandru Romanu.

Domnilor Jurati! Credeti că cestiunea în fondu este destul de lamurită, și dacă mi ieu libertatea de a me folosi de dreptul ce mi dă legea, de a răspunde înca o dată, nu voi abușă ca se vorbescă lungu, voi face numai observațiunile mele la unele expresiuni a le Dlu Proc. gen. — Dsa au invocat §. 6. eu înca, în lege se dăce împede și curatu „desbinașre faptea a legaturii de statu, — schimbare silnice a constituției“, — asiè dara delictul prevedut în acelu §. alu legii de presa nu se comite prin singur'a agitație. — Dacă în răspunsul meu de apărare am trecut pre terenul cestiunilor publico-politice, trebuim să o facu acest'a d'în firea lucrului pentru că cestiunea Uniunii, cestiunea de autonomia a Transilvaniei, și cestiunea de naționalitate a Romanilor sunt cestiuni publico-politice. Negu înse că asiè fi d'înse cumca Dl. procur. gener. m'ar persecut'ă pentru cuvântul că sunt Romanu, despre asiè ce-va n'am vorbitu de felu, — în asta privința mărtura sê-mi fie Onor. Curte. — Discușiunile a sup'ra Uniunii și a validității legii, cari Dl. proc. gen. dăce a nu se țienè de naintea acestui foru, precum neci întrebarea dacă o lege este lege sêu ba, eu d'în contr'a credu că se țiene, ba chiaru acest'a sê țiene, că-ci dacă o lege nu au fostu înca lege, adeca n'au avutu înca toate criteriile unei lege valide, cum au potutu fi dara vatemata calcata, prin articlii incriminări?

Dl. proc. gen. au cetitu d'în adres'a dietei de la Clusiu numai ceea ce au d'îsu deputatii de naționalitate maghiari, și cestiunea înse că sunt în contr'a legii de uniune în acele-si cuprinse în adresa sêu votulu separatu alu Romanilor și a Sasilorului d'în aceea-si diet'a. Așel d'înse, asiè asiè, asiè asiè, dar' nu voi sê ostenscu patința onorabilii Curtii, și de altmintre înca eu nu punu mare pondu pre toate câte s'au d'îsu acolo pro și contr'a, și credu a fi lamuritu de ajunsu cestiunea prin însăși legile resp. și prin fapta.

Cătu pentru asemenarea intr' a leveru ciudata între opiniuni politice și agitarea la omoru, etc. se pare că Dl. procuror gen. au confundatu delictul politic, cu crimele ordinarie (gemeines Verbrechen)

ceea ce, lauda spiretului secului nostru civilizat, nu se mai sustiene neci intr'o legislație. La expresiunea ce privește sumutiarea (uszitá) am sê observu Dlu proc. gen., că neci odata sumutiarea unui poporu a sup'ra altui-a nu provine de la omeni și fii poporului, ci de la locuri mai înalte și alusiunea la sangele versatu în 1848/9 nu-si aveà aici locul.

Asemenarea facuta cu Americ'a și E'vetei 'a mi-se pare a fi fostu mai multu d'în gluma decâtu cu intenție serioasă, — asiè credu că de s'ar încercă cine-va a scrie în acele țiere și a recumendă form'a regimului monarhic în locul celei republicane s'ar espune numai derisiunii publice, ar' fi mai curendu compatimitu decâtu persecutatu, persecuțiunile pentru atari opiniuni n'insotite de fapte silnice, se facu numai în staturile monarhice, unde libertatea n'au ajunsu înca la atât'a dezvoltare ca în staturile republicane. — De altmintre acest'a asemenare cu privire la cestiunea de sub pertratate este cu totul gresita.

Spre închiare am sê mai adaugu, Domnilor, că acestu procesu nu este pornitu în contr'a mea numai de eri, de alata eri, ci d'în lun'a lui Aprile, de atunci am fostu în Romania, unde mi-se poteau deschide prospecta mai mari, decâtu modest'a pusețiune ce ocupu aici, poteam dara remane acolo și dacă m'asiè fi semțitu vinovatu de toate câte me încusa Dl. proc. gen. nu asiè fi reintornatu în patria, unde me accept'ă persecutare sigură, dar' am reintornatu Dloru, pentru că consciința mea este curată, pentru că mi iubescu patri'a, pentru că aici voi se colucru și se ajungu aceea ce este și scopulu națiunii mele, libertatea. Eu acceptu dara liniscitu judecat'a Dvostru.

Dupa acest'a, presedintele tribunalului Dl. Bovancovicu, d'îcandu că resume acuzatiunea și apărarea, începe intr'unu discursu lungu a dregu o nouă acuzatiune formală, era d'în apărare abid aminte câte-va curinte cam confuse, (ceea ce fece neplacută impresiune a sup'ra auditoriului) apoi încheiandu, îndrept'ă către Jurati urmatoriile întrebări:

I. Membrii Curtii Juratorilor sunt ore convinsi în consciința lor, că în articlii amintiți în actulu de acuzatiune și aparuti în Nri 25. 28. și 38 d'în an. 1868. ai „Federatiunii“ în cuvintele semnate prin procurorulu generalu s'ar cuprinde agitație spre desbinașrea faptică a unității de statu a teritoriului de sub. s. corona a Ungariei, sêu ba?

II. Cuprindu-se intr'în-sii (acei articlii) s'pressioni provocatori spre restornarea silnice a constituției, sêu ba?

III. Cuprinde-se intr'în-sii s'pressioni de resco'la la nesupunere în contr'a superiorității legiuite

IV. Incusatiunile s'au Redactorulu răspunditorulu diariului amintitu, fost'au elu mediolocitorulu publicării acelor articlii, și pentru acest'a vinovatu este, sêu ba?

Jurati se retraseră în chili'a rezervată pentru consultare, după unu restempu de 20 minute, revenindu, celu mai betranu între d'însii funcționaru la presedinte, cet' urmatoriulu rezultat:

Jurati, la cele trei întrebări primarie răspuseră în unanimitate, anume 6 cu da și 6 cu ba, prin urmare incusatul este absolvitu.

Verdictulu absolutoriu f' salutat d'în partea auditoriului prin „Sê traiescă!“ și „Eljen“ entusiastece, cătu presedintele tribunalului Dl. Bovancovicu se vediu indemnatu a chiamă auditoriulu la ordine și lenisce, — după aceea enuncia „Incusatul este absolvitu, era procurorulu generalu convinsu în spese, 34 fl 40 cr. v. a. („Sê traiescă“ și „Eljen“ entusiastice reinnoite cu unu sentiu de multumire ce se potea vedè în fati'a asistentiloru, cari acceptate cu încordare rezultatulu pertratării.)

Procurorulu gener. dechiara că va luà recursu în casatiune. (adeca pentru spese.)

Cuventarea deputatulu V. Babesi

ținuta în] 2 noevre la desbaterea cestiunii de naționalitate în diet'a Ungariei.

(Urmare d'în nr. 177.)

Onor. Casa! Am de spus aci că proiectulu nostru în generalu este basatu pe principiu și procede numai d'în principiu, era principiile lui sunt de ast-felu, în cătu ele potu fi reu întieșe sêu splicate, dar' nici o dată combutate, pricepu combutate cu arguminte, cu arguminte valide, reali. Pentru că, amintindu primul principiu alu acestui proiectu de lege, — cine ar' fi în stare a combata sêu a negă cumc'a diferitele porțiuni ce compun această patria comună, au asemen dreptu în patri'a comună, cumc'a asiè-dara principiulu egalității de dreptu este deplinu întemeiatu pentru ele? Nege, combata acest'a, dacă cuteza cine-va: constatezu înse că până acum n'am auditu înca de nici o parte negandu sêu combatendu. — Alu doilea principiu cardinalu alu proiectulu nostru, principiu ce curge d'în celu d'antain, este, ca condițiunile de cultura sêu de dezvoltarea limbii sêu fia pentru fiecare națiune totu acelea-si. Cine pote negè sêu traga la indoiela dreptatea și îndreptățirea acestui principiu? — Întregitatea țerii este alu treile principiu cardinalu în proiectulu nostru, era în proiectulu comisiunii centrale totu acestu principiu este uniculu principiu cardinalu. În contr'a acestuia, ca unulu comunu în ambele proiecte, nu s'a formatu de nici o parte excepțiune, și asiè elu este uniculu necontestatu.

Deci mergu mai de parte. S'a d'îsu că după proiectulu nostru se asuprescu și nimicescu minoritățile naționale în viet'a publică; pentru că acol'a la determinarea naționalității publice și limbii oficiale pune în aplicare principiulu majorității poporulu și asiè minoritățile naționale le sacrifică majorității. — Candu au primitu autorii proiectulu nostru principiulu de majoritate în determinarea naționalității și limbii oficiale prin comunități, comitate și cercuri, ei au facut'ă acest'a credindu că este cu cale ca intr'o diet'a parlamentaria sê se primescă și aplice unu principiu fundamentale alu parlamentarismulu; (întrerupere: postimu, aplicati acela principiulu în Ungaria întreaga) — Dora nu l'am aplicatu la țiera întreaga? d'apoi că tocmai după acestu principiu am staveritu dreptulu limbii și naționalității magiare în țiera întreaga! Dar' dloru, dacă s'a și staveritu principiulu de majoritate în proiectulu nostru, totu-si în cătu pentru minorități, de aceea multu mai bine s'a ingrititu proiectulu nostru, de cătu ce s'a ingrititu proiectulu comisiunii centrale — nu despre minorități, ci chiar' despre majoritățile nemagiare d'în țiera. (Strigare: ast'a nu stă!) Me rogu, dloru, totu se potu negă; înse eoa ve proiectulu de lege postimu, cetitu-lu și ve veti convinge. — Deci imputatiunea acest'a este neîntemeiată, și eu cutezu a repel' că proiectulu nostru

Alburnum (minus), asta-di Abrudu, ¹⁾ cu populație preponderantă română.

Napoca, asta-di Poc'a, locuită de Romani, d'în susu de Vasiarheiu, pentru cari sunt probe nu numai drumulu lui Traianu ce trece pre Muresiu în susu, ci și inscripțiunile aflate acolo. Dlu Laurianu în atlantele Daciei vechie o pune la Gherla, dara e gresitu.

Tiriscum, ²⁾ care după Ptolomeu cade spre apusu de la Sibiniu, asta-di Tilisc'a, locuită numai de Romani.

Hydata, ³⁾ asta-di Hasdatu, lauga Calanu, aproape de Huniador'a.

Sacidava, ⁴⁾ lauga Ternave, asta-di Sacelu, locuită de Romani.

Canonis, menționată la Ravenna, asta-di Caneni, în Romania.

Ruconium, ⁵⁾ asta-di Rucaru, totu acolo.

Argidava, ⁶⁾ (sêu Arcidava și Artidava), asta-di Argesia, totu acolo.

Rusidava, ⁷⁾ asta-di Rusidevede.

Bacauis, ⁸⁾ asta-di Bacău.

Iasi, după o inscripțiune municipium Dacorum Iasiorum ⁹⁾.

Amutrium (Amutria), asta-di Motru ¹⁰⁾.

¹⁾ Vedi Ackner und Müller.

²⁾ Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde 1845, I, 3. pag. 33.

³⁾ Ptol., vedi si Archiv des Vereines f. Ldk. p. 26. ibid.

⁴⁾ Ibid. pag. 42.

⁵⁾ Ptol.

⁶⁾ Archiv des Vereines f. sieb. Ldk. 1845, I, 3, p. 37.

⁷⁾ Ibid.

⁸⁾ Guido de Ravenna, si Kurz, Mag. 1844. I. 4. p. 374.

⁹⁾ Ackner und Müller, 157.

¹⁰⁾ Tab. Pent. si Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde, p. 37.

FOSSIOARA.

Dacia și Romanii.

La întrebarea, unde au fostu asediați până în seculu alu XII-le, de Nic. Densusianu *).

III.

Dara Romanii remasi în Dacia după retragerea coloniilor nu au remasu numai asediați pre langa riuri și munti, cum va cugetă Dr. Rösler vedindu aceste-a, dara ei au remasu chiaru în orașele, cetățile și satele fondate de coloniile romane în epoc'a Daciei fericite, ocupandu-se cu agricultur'a și comerțulu, în cătu li au ertatu vandalismulu gintiloru d'în evulu de midilocu.

Ca sê potemu determină înse cu tota siguretatea pusețiunea acestoru locuri, ne vomu provocă atâtu la chart'a militara de pre tempulu Romaniloru, asta-di cunoscută sub numele de tabula Peutingeriana, ce se afla în bibliotec'a de curte d'în Vien'a, cătu și la gradurile astronomice ale geografulu Ptolomeu, după cari este determinată situațiunea geografică a unor locuri d'în Dacia.

Luandu înainte pre Guido de Ravenna, carele în seculu alu 9-le scrisu geograf'ia Daciei în putine sîruri, atunci candu înca nu venisera ospetii teutonici în Transilvania, candu numele de ungeru înca nu eră cunoscutu în provinciile aceste, aflămu însirandu în Dacia traiana o multime de cetăți, după câte i-au fostu d'însluși atunci cunoscute. E adevăratu, că d'însluși ne spune, că o parte a Daciei o locuiau Avarii, o parte Hunii, înse ce s'au facutu cu Avarii și cu Unii acesti-a, în cătu în data în seclii urmatori na mai aflămu nece unu Gepidu, nece unu Hunu, ci numai Romani sêu Blachi, și neci nu ne mai amintescă cine-va de ei, că sê locuiescă în

o parte ori-alt'a a Daciei, d'în contr'a, toate orașele menționate de Ravenna le aflămu împopulate cu Romani.

Erorea acest'a a lui Ravenna ne vomu potè-o esplică îndată, fiindu că însuși ne spune, că în descrierea Daciei, sup't care d'însluși întieșe numai o parte d'în Dacia traiana, s'a folositu de filosofii gothici Menelacu și Aristachu, și totu acolo dăce: sed ego secundum Sardatium ipsas patrias designavi. Vedemu asiè dara, că cunoscintele lui Ravenna despre poporulu ce locuiau în seculu alu IX. în Dacia, a fostu luate de la nesce autori mai de înainte de d'însluși, pre a caroru tempu voru fi fostu asediate orde de Avari, Gepidi și Huni, și asiè Ravenna ni descrie în Dacia pre la seculu alu nou-le nise locuitori, ce au fostu asediați înca în seculu alu șieselea și alu șieptelea.

Nu voi sê me lasu mai departe în judecarea seriei presbiterulu Ravenna; scopulu meu este a cercetă ce preste totu, fostu-a vre o populație română în evulu de midilocu în Dacia traiana ori ba, și în acest'a basandu-me numai pre temeuriile topografice ale D. Rösler. Nu voi sê însiru aici toate orașele și satele, câte ne sunt cunoscute de sub domnierea română, fără singuru numai pre acele, cari ne vinu înainte parte în epoc'a Daciei fericite, parte și în seculu alu nou-le-a și cari asta-di sunt exclusivu locuite de Romani. Între aceste aflămu urmatoriile:

Tuscia, menționată pre o inscripțiune aflată la Gradisce: procuratori status privati ad Tusciam et Picenum, asta di Tuscia, locuită numai de Romani. ¹⁾

Sergidava, asta-di Dev'a, după opiniunea celor mai multi.

Germihera, ²⁾ la Ravenna Germigera, asta-di Gelmaria, locuită numai de Romani.

¹⁾ Ackner und Müller, 169.

²⁾ Tab. Pent.

*) A se vedè nr. 177.

de si staverese principiul de majoritate, totu-si multu mai favorabilu dispune in privinta minoritatilor, de catu proiectulu comisunei centrale.

S'a dîsu cã proiectulu nostru vatemala întregitatea si unitatea de statu a tierii;  ra candu întrebãmu cã — cum asi , prin ce? ni se spune cã prin pretinderea de arondare a comitatelor, respectivu a cercurilor dupa nationalitãti. S mi iertati, dloru, concedu cã daca s'ar' pretinde ca pentru fia-care nationalitate să se taie unu teritoriu întregu deosebitu, si acestui teritoriu să se dee administratiune, ba inca si legelatiune propria, motivulu DV. ar' fi întemeiatu si îndreptãtu; inse imputatiunea cã prin astfelu de cercuri nou arondate si comitate aministrative s'ar' atacã întregitatea si unitatea tierii, este o insinuatune gola. Daca prin impartirea tierii in comitate si cercuri aministrative s'ar' nemici întregitatea terii, atunci, dloru, integritatea la noi n'a cãstãtu nici o data, (strigãri: recede!) cã-ci tier'a nostra de candu e, a fostu impartita in vr'o cinci dieci de comitate si — Ddieu mai scie, cãte cercuri aministrative;  ra noi pentru novele comitate si districte nu pretindemu cu nemica mai mare autonomia aministrativa, de cãtu este aceea, de care se bucura asta di comitatele;  ra daca credeti cã diferitele limbe, întrebuintiarea acolor'a ar' fi ceea ce ar' sparge întregitatea si unitatea de statu a tierii, atunci trebuie să vi observezu, cã in estu întielesu tier'a si asta-di ar' fi sparta, cã-ci diferinta de limbe existe in fapta in tiera, si in unele municipalitãti se folosescu chiaru si in sfera oficiala alte limbe de cãtu cea magiara. — Dar' Ve rogu, dloru, s mi spuneti, se pote ore cu dreptu cuventu privi de violata întregitatea patriei — pentru cã buna-ora in districtele Naseudului si Fagarasiului limb'a oficiala pentru aministratiunea întreaga este cea romana? Bucurosii primescu capacitãri si arguminte, cari au întielesu, inse vi marturisescu cã argumentulu citatu n'are întielesu; — dar' mai adaugu cã arondarea pretinsa de noi si atacata atãtu de multu de cealalta parte, nu este unu principiu fundamentale in proiectulu nostru, ci este numai o regula primita ca medilocu la aplicarea mai usura a principiului egalitãti de dreptu in privinta limbelor. Deci daca acestã regula nu Vi place, daca ea vi face scrupuli, poftimu, stergeti-o, precum Vi-au dechiaratu ac st'a mai multi d'între conationalii mei; dar' apoi aflati alt'a, altu principiu mai bunu.

Am auditu, totu d'in motivulu arondãrilor propuse de noi, amintindu-se ce-va amagiri d'in afara, ce-va despotu. Asi  credu cã este pecatu a vorbi de asemenea; cã-ci eu nu credu să fi cine-va in acestã casa, s u macaru in tota patri'a nostra, carele intr'adeveru s'ar' teme de atari amagiri, de atare despotu, pentru cuventulu arondãrilor mentionate.

Si aceea s'a imputatu proiectului nostru de lege, cã cere ca nationalitãtile să fi respectate la impartirea functiunilor si demnitãtiloru mai nalte. S mi iertati a vi observã si aci, cã nationalitãtile au invetiãtu a precepe importantia functiunilor si demnitãtiloru mai nalte chiar' de la dvostre, de la magiari. Este cunoscutu, dloru, cã de seculi a fostu unu gravamine principale alu tierii, pentru aplicarea de straini in functiunile mai nalte. Nu afirmu de-a dreptulu cã amplotul magiaru fatia cu poporul nemagiaru, este strainu; totu-si in cãtu acél'a, carele esto chiamatu a stã cu poporul in atingere oficiala si a-lu conduce si a-lu aperã, nu precepe limb'a poporului si nu cunosce datinele si plecãrile si prejedetiele poporului, elu cade in categori'a de strainu, si pretensiunea nostra si-are insemnetatea si îndreptãtirea ei in vederea, precum dvostra pr  bine sciti ac st'a. Dar' si altmintre-

lea ce este mai naturalu, de cãtu ca nationalitãtile patriei egalu îndreptãtite, să fi reprezentate si respectate in tote sferele vietii publice, de diosu pana susu la regimu. Cu tote acestea, vi marturisescu, cã eu d'in parte-mi nici la ac sta pretensiune nu tienu cu atãt'a rigore, in cãtu s'o consideru de o trebuinta absoluta, buna-ora ca principiile cardinali mai susu discuse, si la desbaterea speciale potemu luã acestu punctu la critica fãra crutiare.

(Va urmã.)

Romani'a.

Discursulu d. M. Cogalniceanu.

(tenuu la 11 l. c. in camer'a Romaniei.)

egretezu cã la cuvintele elocinte si instructive in multe ale onor. d. Bratianu n'a fostu presinte si dnu presedinte alu consiliului de ministri si ministru de esterne, cã-ci dsa, dreptulu dsale erã de a respunde. Inse erã la Senatu unde si acolo se discutã adresa la tronu. Pusu in positiune de a vorbi eu ve rogu domniloru, a primã vorbele mele mai multu ca expresiunea chipului meu de privire, de cãtu acelu alu guvernului, neavendu potintia de a me consultã cu colegii mei.

Dloru, deca vre o data am regretatu cã sunt pe aceste bance ministeriale,  ra nu pe acele ale dloru deputati este asta-di, deca asi  fi fostu acolo între domni'a vostra, asi  fi aplaudatu pe d. Bratianu si in multe pote asi  fi asociatu slabulu meu glasu langa alu dsale. Positiunea mea inse de ministru me silisce la o rerserva, de care credu cã d-vostra veti bine vol amu tien  sema. Asi  dar' nu me potu întinde a supr'a cestiuniloru esteriore de cãtu in unu chipu forte scurtu, totu-si acést'a nu me va opr  de a fi precisu si categoricu in declarãrile mele. Asi  dar', domniloru, ve declaru susu si tare, cã este de înteresulu celu mai mare alu Romaniei de a fi si a remané in strinsa legatura cu inalt'a Porta; de a trai in cea mai mare intimitate si in cea mai intima concordia cu guvernulu Maiestãtii Sale Sultanului, pentru ca asi  inalt'a Porta să fi advocatul nostru in faci'a acusatiloru ce ni se arunca prin cartea rosia a Austrii.

In privinta Bulgariloru, ca crestini nu potemu face altu-felu de cãtu s  compatimimu ori unde vedemu dorere: dar' ca Statu, cãru-i-a neutralitatea ne e impusa ca antãia lege, ca antãia conditiune a garantiei autonomiei nostre, ve facemu cunoscutu, si ne îndetorimu cã vomu veghiã, si vomu priveghiã, ca nu pamentulu nostru să fi alesu ca loculu de intrunire si de formare de bande menite de a atacã posesiunile otomane, său de a amenintã integritatea imperiului. Aceste d se odata, sunt detoriu ca ministru de interne, de a recunosce, cã pe tota lini'a Dunarei am mostenitu de la ministeriulu trecut u politica de priveghiare neinterupta d  si nopte, si menita de a opr  ori-ce nivelire asupra teritoriului turcescu. Inse domniloru, si inalt'a Porta se cuvine să ne tiena sema de positiunea in care ne aflãmu; suntemu intr'unu statu Constitutionalulu cu întreg'a libertate de intruniri, cu întreg'a libertate de vorba, cu întreg'a libertate de tipariu (aplause), nu pote daru aministratiunea romana s  impuna bulgariloru

aflati in tier'a nostra tacerea mormentului, nu pote s  inadusia strigatul animel, respandirea cuventului si stringerea manei cu mana (aplause unanime îndelungu repetite.)

Asi  dara, pentru cã sunt diure in tiera cari ar' vorbi in favorea Bulgariloru, nu trebuie, si nu este dreptu a să dice, cã ac st'a se face cu complicitatea guvernului. Pentru cã in Romania ar' existã comitate bulgaresci inca prin acést'a nu se pote sprijini cã ele ar' fi patronate si impinse la actiune de guvernamentulu romanu. Dloru, dupa cum a spusu d. Bratianu, chiaru in Constantinopole sunt comitate bulgare, chiaru acolo guvernulu otomanu nu le pote opr ; si in Turci'a si in Austri'a, si la noi sunt comitate bulgaresci cari se ocupa de scole, de biserice, de sciintie, si literatura. A! deca aceste comitate ar' face politica, si politica activa, atunci lucrulu s'ar' schimbã, candu acele comitate s'ar' inarmã, ar' es  in utilita si candu ele s'ar' încercã a trece graniti'a si guvernulu n'ar' luã mesurere energice pentru a le opr  si pedepsi, atunci-a noi singuri o declarãmu guvernulu ar' fi respundietoriu, ar' fi vinovatu. Sciti, domniloru, si scie si Inalt'a Porta cã Romania este locuita de poporatiuni de diferite nationalitãti. Un'a d'in cele mai numeroase poporatiuni sunt bulgari; asi  avem unu judetiu întregu, Bolgradu in care jumetate poporatiunea e Bulgara, care are o autonomie relativa; avem orasie cu o poporatiune bulgara forte numerosa: Bucuresci, Ploesci, Husii, Galati, Alesandria, Zimnicea etc. Ei bine, acestoru poporatiuni nu le potemu interd ce întrebuintiarea drepturiloru cari prin Constitutiune sunt garantate fia cãru locuitoru fãra deosebire. Dara avem dreptulu si detori'a de a le d ce: V'am datu ospitalitatea in timpuri grele pentru voi; nu r u întrebuintiati ac sta ospitalitate. Nu ne comprometeti autonomia si neutralitatea nostra; cã-ci atunci nu veti mai fi ospetii nostri, veti fi dusmanii nostri (aplause.)

Vinu acumu la o alta cestiune, la acusatile ce ne facu d'in afara, cã noi turburãmu Ungari'a prin propagand'a ce facemu printre Romanii de peste Carpati. Aicea voiui fi totu atãtu de categoricu in esplicãrile mele! Amu avutu onore a ve declarã prin programulu nostru, cã suntemu detori, cã interesulu nostru nationalu este să pastrãmu plina si întreaga neutralitatea, ce ne este garantata si impusa prin tratatul de Parisu; cã trebuie să traimu in bune relatii cu toti vecinii nostri, si cã ce este mai bine si pentru presintele si viitorulu nostru, este de a îndreptã activitatea nostra spre îmbunatatirile d'in lãntu, este să cautãmu a ne intari prin finantie regulate, prin buna aministratiune, prin o justitia onesta, prin respandirea instructiunei in poporu: intr'unu cuventu, prin desvoltarea morale si materiale a tieriei! Inse ac st'a fiindu, nu trebuie ca vecinii nostrii Unguri să reclame de la noi, ca in vreme candu ei si-formeza o armata de peste 120,000 de soldati, noi Romanii să ne armamu ostirea cu ciomege, ostire v'o declarãmu menita nu pentru a cuceri tieri straine, ci chiaru in cuprinderea tratatului de Parisu cu special'a misiune de a aperã tier'a, autonomia si neutralitatea nostra. (aplause prelungite.)

Pelendova ¹⁾, asta-di *Plavieni*.
Romula ²⁾, asta-di *Romita*.
Castranova ³⁾, asta-di *Craiova*.
Ad Mediam, la Ravenna *Medias*, asta-di *Meadia*. ⁴⁾
Caput-bubali, la Ravenna *Cubali*, asta-di *Brebulu*. ⁵⁾
Singidava, asta-di *Singetinu*, langa Aniudu in Transilvani'a. ⁶⁾

 ca, D. Dr. R sler, locuintele Romaniloru in evulu de midilocu, ce Dta le-ai cautatu cu lamp'a lui Diogene si nu le ai aflatu.

Dara să nu cugete D. Dr. R sler, cumcã numai aceste se voru aflã in Daci'a de asta-di; mai sunt inca nenumerate sate si orasiele romane, ale caroru numiri nu ne lasa nece cum să ne indoimu cum-va despre vechimea lor, dara pentru mic'a lor insemnetate nu le aflãmu pana acum mentionate pre nice o inscriptiune si la nice unu scriitoriu; asi :

Resinariulu, dupa o inscriptiune de pre o baserica se reduce pana la a. 420. d. Chr.

Densusiu (Ad Densas), *Paucinesci* (Paucium), *Pauc'a* (Pauca), *Pescian'a* (Piscis, Pisciana s u Picenum), *Cistellum*). Asemenea numirile: *Maramuresiu* (Marimorusa la Pliniu), *Campulu lui Traianu*, langa Turd'a;  ra cãile romane sunt cunoscutu poporului romanu sub numirea: *Drumulu lui Traianu*.

D'între aceste aicia insirate vedemu numai decãtu, cã numirile locuriloru celor mai insemnate la coloniile romane, cum sunt: *Sarmiz* (Sarmizegethusa), *Apulum*, *Porolissum*, *Optaciana*, *Tibiscum* (Tivisco), asta-di nu le mai aflãmu; nu-

mai *Napoc'a*, care pre tabula peutingeriana apare cu doue turnuri, si-a pastratu numele prin toti seclii pana asta-di, baus'a inse e usioru de explicatu.

 ntre nenumeratele vandalisãri, ce trecura preste Daci'a, poporele nomade si barbare ale Asiei si ale Uraliloru unde poteau s -si îndropte mai antãiu cursulu lor decãtu numai spre acele cetãti in floritorie, unde poteau mai bine să si-sature poft'a de pradare si rapire? *Sarmizegethus'a*, *Apulum*, *Porolissu* si altele fure despoiate pre rendu de tote poporele barbare, fia-care pradandu-le, devastandu-le si dandu-le prada flacariloru, si chiaru de ace'a aceste cetãti nu mai multu ca in patru seculi au trebuitu s  cadia in pulvere si s  se asemeneze pamentului. De cãte ori nu se duse Alarich la Rom'a, trecu preste ea si  ra-si se intorse inderetu; si de cãte ori nu voru fi trecut u poporele barbare preste Sarmizegethus'a si  ra-si se voru fi întorsu, cugetandu cã n'au pradatu-o destulu? In astu-felu de timpuri poporatiunea cetãtiloru invrasbita f  silita a se asiezã in orasiele si satele de o insemnetate secundaria, pentru cã in aceste erã mai pucinu espusa furiei nordice.

E interesantu inse, cã Ravenna inca in seculu alu nouele a ni amintese inca de Sarmazege, *Apulum* si *Porolissos*, ca nisce cetãti ce existau inca in Daci'a. Dara pre cum observãramu mai in susu, d'insulu estragundu numirile acestoru cetãti d'in alti autori, neci de cãtu nu a potutu să ni scria geograf'a Daciei d'in seculu alu nouele-a, fãra celu pucinu pote o geografia cu unu seclu mai nainte de d'insulu; si asi  e cu greu a crede, cã in seculu alu nouele-a s  mai fia existatu o Sarmizegethusa in Daci'a afara de ruinele ei.

Atãtu numirile de riuri si de munti, cãtu si orasiele locuite in continuu de Romani, sunt de ajunsu, ca să constatãmu flagrantulu neadeveru alu d. Dr. R sler, candu ni dice, cã

nece unulu d'in locurile mai insemnate ale Romaniloru nu si-au pastratu numele său vechiu, sunt de ajunsu, ca să decidemu pentru totu-de-un'a cestiunea ce a causatu atãt'a necazu d. Dr. R sler, si ca să-i probãmu, cã Romanii d'in Banatu, Transilvani'a si Romania nu au emigratu d'in Bulgari'a ca ciobani, ci au fostu in continuu asediati in Daci'a, ocupandu-se cu agricultur'a si comericiulu între tote valurile inundatiuniloru barbare. Romanii si-au iubitu patri'a mai pre susu de tote, de carea nu s'au despartitu între cele mai aspre fatalitãti. „*Fra panca cãtu de rea, e mai buna'n tier'a mea,*“ a fostu si i este massim'a lui seculare.

In cartea sa „*Anfãnge des walachischen F rstenthums*“ se ocupa criticulu germanu in mai multe pagine cu intrãbarea, cã ce folii de numiri au orasiele d'in Ardelu: *Cibiniu* si *Miercurea*, de unde le au, si de cine sunt fundate? Aceste le face ca unu respunsu la unu Romanu, care i-le adusesse ca nisce cetãti vechie romane. Ce se atinge de *Miercurea*, ni spune cã nicaire nu se afla mentiunea despre o cetate romana cu numele Mercurium, dara nice nu se afla urme cã acolo s  fia fostu asediata vre-o colonia romana. Dupa acést'a d'insulu alerga la numirea unguresca si ace'a o afla in Szerdahely si in urma se mira, cã Szereda romanesece se dice miercuri, si asi  ni areta prin o sofisticã minunata, cã *Miercurea* a fostu unu orasiu ungurescu. Spre curiositate alãtrecu aici argumentarca d'insulu: — „Si apoi să nu cugete cine-va cã numirea unguresca ar' fi o traducere prosta d'in cuventulu romanescu. Pre pamentulu limbei unguresci sunt nespuse de multe sate si cetãti cari se numescu dupa dilele septamanei, pre candu la Valachi le aflãmu numai ici si col  ca o exceptiune de la regula, si totu-de-un'a numai acolo unde si numirea unguresca si-are proprietatea ast'a“ (pag. 33.).

(Va urmã.)

¹⁾ Ibid.

²⁾ Ibid.

³⁾ Ibid.

⁴⁾ Ackner und Müller.

⁵⁾ Kurz, Magazin, 1844. I. 3. 372.

⁶⁾ Archiv d. V. f. Landesk., 1845, I. pag. 32.

Noutati Straine.

Nu ne armăm pentru a atacă, dar' vomu avè o armata in voita noue de Europ'a, o armata pentru a ne aperi! (aplaude sgomotose).

Èta dloru, opiniunea mea in ceea ce priveste politic'ă noastră esteriă. Onor. d. Bratianu v'a citatu ore-care nume d'ntre barbatii de Statu ai Ungariei, cu cari alta data amu fostu in relatiuni, d'in carii multi au gasitu in tier'a noastră o generosa ospitalitate, de la 1848 camu pana la anulu 1866. Multi d'in acesti-a amu onore si eu ai cunosece. Amu facutu dovedfle mele că eu nu sunt inimiculu Unguriloru. La 1860 in calitate de ministru presiedinte alu Moldovei, amu datu ospitalitatea la mii de emigrati Unguri, si pe multi cu tote pretensiunile Austriei iam salvatu de spendiuratore.

Ei bine, vecinii nostrii Ungurisi nu cera de la mine, ca eu pentru fratii nostrii, de acela-si sange, pentru Romanii de peste Carpati s'è am mai putiene simpatii de cătu acele ce in 1860 le am avutu pentru Unguri. (Aplause entusiaste).

Mai atingu o cestiune care se intrebutieza ca o arma in contr'a Romaniei: este cestiunea Israelitiloru, este acuzarea de intolerantia, ce ni se arunca in faccia de unele guverne. O d'cu ac'èst'a cu parere de reu. In privint'ă acestei cestiuni ca Romanu declaru, că regretu escesele comise, ca ministru iau indetoriere de a le stavili. Prin ant'èi'a mea circulara amu aretatu lini'a de urmare, ce suntu otaritu a pazi in administratiunea noastră. Amu luat sarcin'a inaintea Domnului, inaintea Camerelor, inaintea tieriei de a mantienè bun'a ordine, de a aperi pe fia care f'ara deosebire de conditiune, clase si religiune. Ac'èsta insarcinare voiu implini-o cu credint'ă si energia. Inse, D-loru, Constitutiunea noastră opresce colonizarea tieriei nostre cu straini, chiaru crestini. Ei bine: ac'èst'a fiindu, credu că nu ni se va cere de a consimti, ca tier'a noastră s'è fia impoporata cu colonii evreesce (bravo, aplause prelungite).

D-loru, Regularea cestiunii Israelitiloru este de competint'ă D-vostra; pana atunci guvernulu va face a se respectà legile positive ale tieriei; si omenii cari suntu pe aceste bance, dau chediastuerea, prin o intreaga vietia, că ei precumu nu voru calca in piciore legile omenesci, asemenea nu voru sacrificà drepturile si interesele natiunale! (vii aplause.) Voiu d'ce acumu doue cuvinte in privint'ă venirii nostre la putere. Domniloru, noi nu ne am suitu pe bancele acestea prin nici unu ajutoru strainu. Suntu ministri prin propri'a si intr'èg'a initiatiua a Inalt'imei Sale Carolu I. Asià daru nu suntu ministri ai nici unui consulu, ai nici unei poteri! Suntu ministri constitutionali ai Domnului Romaniloru (aplaude prelungite.) Nu ve indoiti dara D-loru, nici de energi'a noastră intru apeararea autonomiei si institutiuniloru nostre natiunale, precumu ele suntu cuprinse in vechile nostre capitulatiuni cu Inalt'a Porta, precumu ele suntu garantate prin tratatulu de la Paris (aplaude).

In cele d'in intru ce s'è d'icemu, Dloru? Este de detori'a si de interesulu tieriei nostre ca s'è nu intervenim in lupta, acuzandu pe unii si aperiandu pe altii, prin ac'èst'a nu vomu realtià cestiunea la inalt'imea, la utilitatea ce i se cuvine. Spre a me esplicà mai bine, ve voiu aduce aminte de cuvintele pe cari in sesiunea trecuta vi le-a adresatu onorabilulu D. Bratianu intr'o siedintia furtunosa; Dsa a d'isu, că si-ar' sacrificà feme'ă si copiii deca ar' potè s'è aduca infrat'irea intre partide. Aceste cuvinte au fostu d'ise d'in adenculu animei. — De atunci de candu am aud'itu acele cuvinte eu nu numai amu stimatu dar' amu si iubitu pe Domnulu Bratianu. Deca Dsa nu a potutu àjunge la impacare, este pote că n'a fostu in destulu secundatu. Ce nu s'a potutu face, ne vomu munci a-o face. D'icundu-ve asta-di pace si infrat'ire, noi, domniloru, noi ministri actuali ve repetăm cuvintele domnului Bratianu. — Urmăm unu cuventu mai puternicu. — Ne intemeiamu pe cuventulu M. Sale Domnului, pe scrisorea sa autografa, prin care vechiama si ve roga la impacare! Urmati dara domniloru acestui glasu patriotic. Dati ac' in Camera esemplulu impacarei, că-ci atunci fiindu pace ac' va fi pace si in tier'a! — Si credeti-me domniloru că nici o-data, in nici unu momentu alu istoriei nostre nu a fostu ca acumu mai multa necesitate de impacare, si de infrat'ire! Numai asià Europ'a ne va stimà! Numai asià vomu face fatia periculiloru de totu soiulu: Numai infatisandu lumei spectacolulu unui poporu unitu in ace'a-si ideia, in ace'a-si vointia, in acele-si midiloce, strinsu uniti impregiurulu tronului, vomu potè ajunge la destinatale cari provedint'ă ni le a otaritu: la gurele Dunarii, de aperiatori ai gintei latine: (aplaude unanime si repetite).

TURCIA. (Ultimatulu turcescu.) „Patrie“ publica testulu notei de la 10 diecemvre, indreptata prin ambasadorulu turcescu de la Aten'a, Photiades, cătra ministru de esterne alu Greciei, Delyannis, precum urmeza:

„Regimulu Maiestății Sale imperiale alu Sultanelu nu crede a fi de lipsa de a dechiarà, cătu este de sincera si de seriosa dorint'ă sa de a tienè relatiuni amicabile si de vecinetate buna cu regimulu Maiestății Sale grecesci. Tota lumea a ved'itu paciint'ă despre care inalt'a Porta a datu probe facia cu tienut'a, carea d'in partea regimulu grecescu s'a observatu in decursulu a mai trei ani. Istori'a insurrectiunei ultime d'in Cret'a este cunoscuta. Este de prisosu a enumerà ac' machinatiunile, cari s'au fauritu pe fatia sub ochii regimulu grecescu prin comitete, cari si-aveau resiedint'ă chiaru in capitala regatului pentru a alimentà si a sustienè rebeliunca pe insul'a de Cret'a.

Istori'a statelor civilisate nu ni areta macaru unu esemplu alu despretiurii, cu carea comitetele memorate se portara facia cu dreptulu gintiloru. Ele nu s'au retienutu nece de la amenint'ări nece de la minciune fatia cu bietii insulari, pentru a-i imbarbatà pana a prinde armele contr'a suveranulu loru legal. Banditii loru mercenari si tramisi la Cret'a au comis rapirile cele mai detestabile contr'a locuitoriloru, cari cutezau a li resiste. Prin amenint'ări si prin una executiune implacabile de acestoru amenint'ări, s'èu prin promissii insielatorie, li-a succesu a incuragià pre una parte a acestoru locuitori nefericiti ca s'è emigreze in Greci'a, unde n'au aflatu decâtu miseria si ved'indu securitatea deplina ce domnesce in patri'a loru, acesti emigrati nefericiti au cerutu si ceru inca cu voce inalta ca s'è se rentorca éra-si in patri'a loru. Inzedaru se roga ei pentru ca s'è li se ierte a se folosi de voint'ă loru libera. Inzedaru se intrepune cu urgentia inalt'a Porta de doi ani la regimulu grecescu pentru a li castigà libertatea. Cea mai mare parte este inca continuu espusa la totu genulu de vecsatiuni si de miseria, si numerulu micu, care a potutu s'è se rentorca, n'a potutu s'è face ac'èst'a decâtu cu pretulu sangelui s'èu.

Restituirea liniscei pe insul'a de Cret'a si lupt'a de morte, sustienuta prin pucinii voluntari, cari se mai afla pe virfurile muntiloru insulei, au determinatu pre conducatori grecesci ca s'è impedece cu ori-ce pretiu rentornarca emigratiloru la locuintile loru si s'è formeze bance noue de trupe voluntarie pentru a amag' opiniunea publica a supr'a liniscirii totali a insulei.

Ac'èsta espunere scurta si fidele a situatiunei ni pare suficiente pentru a convinge pre ori-ce judecatoriu nepartiale, că nu este nece de cătu vorb'a de a liberà pre unu poporu subjugatu, ci de a apesà si de a torturà pre unu poporatiune intreaga in interesulu ambițiunei unui statu invecinat. Documentele schimbate in decursulu a mai multu de doi ani dovedescu apriatu spiretulu de impacatiune, de care ne amu aretatu a fi inspirati fatia cu regimulu Maiestății Sale regele George, apretiuindu totodata in cea mai mare mesura dificultățile subversanti. Sacrificiele de totu genulu, ce s'è-le a impusu inalt'a Porta pentru a nu contradice sentimintelor sale de moderatiune, suntu cunoscute lumei intregu. La toti pasii nostri facuti la guvernulu regescu am capetatu ca respunsu nestramutatu s'èu una simpla respingere, s'èu marturisirea nepotintiei de a sugrumà o partida, care voiesce s'è supuna tote pretensiuniloru pasiunei sale. Ac'èsta stare a lucrurilor devine mai rea in momentulu presinte in Greci'a. Evinemintele d'in urma incoronatu edificiu si au lipsitu pre guvernulu imperiale de sperant'ă, că Greci'a se va rentorce in scurtu la cugetele dreptății si a le respectării dreptulu gintiloru.

In fapta ce sperare am potè avè:

1. in fati'a dechiaratiunei france a unui fostu ministru, facuta de pre tribuna: ca o parte a imprumutulu d'iu urm'a s'è se intrebutieze pentru cumperarea naiei „Creta“ care in presinte servesece pentru transportulu voluntariloru si munitiuniloru la Creta, spre batjocur'a toturilor drepturiloru internationali; o dechiaratiune care contradice in modu atātu de seriosu incredintiariloru cari ni s'au facutu d'in partea guvernulu m. s. regelui;
2. in fati'a unei cuventări ministeriali, care anuncia chiaru resolutiunea, că in Greci'a se staruesce pentru ide'a incorporarei insulei Cret'a;
3. in fati'a neauditei veemintie, cu care se cerca impiedecarea voluntariloru cretensi de a se intorce a casa;
4. in fati'a cerbiciei, ce guvernulu grecescu documenta nevoindu a delaturà aceste violintie;
5. in fati'a formarei de cete noue, cari se formeza nu numai f'ara neci o resistintia d'in partea oficiolatoru, ci chiaru cu ajutorulu acestora;

6. in fati'a nesucesului repetiteloru nostre remonstratiuni;

7. in fati'a direptiunei ambitiose a partiteloru d'in Greci'a;

8. in fati'a impregiurarei, că jurisdictiunile elenice lasa nepedepsi pre urditori atacuriloru indreptate contr'a oficiariloru, ostasiloru si supusiloru otomani, cari fura ucisi s'èu maltrati pre teritoriulu regatului;

guvernulu imperiale si-ar' pierde d'in vedere detorintele cele mai sante, daca s'ar' mai lasà in ilusiunile cari l'a costatu atâte-a sacrificie.

De cum-va asiè dara guvernulu maiestății sale alu regelui, in restempu de 5 d'ile compute de astadi, nu va luà a supr'a-si indetorierea formale:

1. că va imprascià numai decâtu cetele voluntariloru formate si va impiedecà formarea altora;

2. că va desarmà naile de corsari: Enosis, Creta si Pauhellenion, s'èu in totu casulu va oprì intrarea loru in porturile elenice;

3. că emigrantiloru cretensi nu numai li va da voia de a se intorce a casa, ci si ajutorulu si scutiarea necesaria;

4. că conformu legiloru va pedepsi pre accia cari au atacatu pre militarii si supusii otomani si va incuviintià o desdaunare dreapta familielor acestoru victime;

5. că de ci incolo va observà o procedere conforma tratatelor sustatorie si dreptulu gintiloru;

suscriesulu ambasadoru extraordinaru si ministru impoteritu alu inaltei Porte, la demandarea maiestății sale imp. a Sultanelu, inaltulu s'èu domnu, are s'è incunoscintieze cu parere de r'eu pre escelint'ă sa ministru de esterne alu Maiestății sale elenice, că ambasalura otomana d'in Atena si consulu cari resiedu in Greci'a voru parasì teritoriulu elenicu, f'ara amanare.

De ora-ce in urmarea naturale a acestei determinatiuni, raportele comerciale intre Porta si Greci'a se voru intrurumpe, ambasalorulu elinu, personalulu ambasadei si alu cancelariei d'in Constantinopole, cum si consulu grecesci d'in imperiulu otomanu, si voru primì passa-portele.

Supusii ambeloru staturi respective s'è parasesca tier'a in care lucuescu in terminu de 14 d'ile compute de la intrerumperea raportelor si flamura elina de la acestu datu va fi oprita de a intrà in porturile otomane.

Primesce s. c. l.

Sciri electrice.

Vien'a, 21. dec. In cercurile ambasadei france se vorbesce, că Russi'a propune poteriloru protectorie, ca pentru complanarea conflictulu greco-turcescu, poterile tratatulu de Parisu s'è tiena o conferintia, si spre a se potè escutà ide'a ac'èst'a, Porta s'è fia provocata pentru unu armistitiu de trei septemane.

Vien'a, 21 dec. Russi'a propune intrunirea poteriloru congresulu d'in 1856. Conditiiunile suntu favoritorie pentru Greci'a. Pre semne mai multu e vorb'a despre o traganare a inimicitieloru pana la primavera.

Vien'a, 22 dec. Franci'a este contr'a unei conferintie ad hoc, se invoiesce inse la unu congresu pentru codificarea intregulu dreptu europenu.

Vien'a, 23 dec. Intrunirea conferintiei in Parisu este ascurata. Conflictulu greco-turcescu este singurulu obiectu alu pertratarii. Participatori la conferintia suntu tramisii poteriloru protectorie precum si ai Austriei, Prusiei si Italiei.

Vien'a, 23 dec. Porta dechiaru că conferint'ă se pote primì numai pre basea, care va validà numai decâtu celu putienu principiile cele chiare ale dreptulu gintiloru.

Triestu, 23 dec. Principele de Muntenegru a sositu aici, si a plecatu f'ara intardiare la Petruburgu.

Berolinu, 23 dec. „Provinzialcorrespondenz“ spezeza că zelulu pentru pace si intieptiunei guverneloru va succede a impiedecà erumperea inimicitieloru.

Vien'a, 21 dec. Sentint'ă contra fostulu consiliariu de tribunalu Schwab s'a enunciatu astadi. Schwab este condamnatu pentru insielatiune la inchisore de 4 ani, cu inchisore seperata de 1 septemana la finea fia cărei diumetate de anu. Acusatulu fiindu morbosu n'a fostu de fatia la enunsierea sentintiei.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALEXANDRU ROMANU.